

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

De argumentatione. cap. 30.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

terarum diuinarum maiestas, vt sapientibus, & insipientibus aequae respondeat: ipsi item Oratori reliquis aptiorem, siue docere, siue mouere, aut delectare velit: Rursum Deo nil magis gratum esse, nec sapientibus, & doctis auditoribus magis aridum, quam si eiusdem Dei verbis oratio inhæreat, ideoque diuinum aliquid redoleat: Denique, vt vno verbo dicam absoluta erit omnibus numeris concio si diuinarum sententiarum luminibus illustretur, vt stellis celum, & quasi gemmis corona decoretur.

De Argumentatione. Cap. XXX.

HAtenus de argumentis, & varijs argumentorum locis locuti sumus, Sed illud etiam sciendum, hæc argumenta per Argumentationes esse tractanda, & exolienda, sunt enim argumentationes argumentorum expolitiones, & quasi eorum forma, inter quas Ratiocinatio, & Inductio præcipuum locum habent, imò ad eas omnes aliæ commodè referri possunt, vt iam ostendemus. Ratiocinatio, quæ græco nomine syllogismus dicitur, tres habet apud dialecticos partes, vt omnibus est notum. quas vocamus maiorem propositionem, minorem, & conclusionem; sed neque eo ordine, neque etiam numero, ab Oratoribus coercentur. Aliquando enim conclusionem præmittunt probandam, inde adijciunt vnam vel plures propositiones, easque amplificanc, pro vt res ipsa exigit. Exemplum ex tribus partibus constans sit. Qui ex Deo est verba Dei audit, sed vos non auditis, ergo ex Deo non estis. ad

Epicherema. hanc primam speciem hæc quoque reducuntur; primo Epicherema, cum tota ratiocinatio in vnam cogitur propositionem, virtute, continentem omnes partes Syllogismi, vt apud Malachiã. Si Ego Dominus vbi est timor meus, si ego Pater, vbi honor; vbi subintelligitur maior propositio, Dominum oportet timere Patrem amare, & minor Ego autem sum Pater & Dominus. Sic Paulus ad Galatas. Sic stulti facti estis vt cum spiritu ceperitis, nunc carne consumamini.

Enthymema. Secundo Enthymema, vbi vnã tacemus propositionem, vt facit Paulus. Nescitis quod membra vestra templum sint Spiritus Sancti tollens ergo membra Christi faciã membra meretricis? Absit

Socites. Tertio, Sorites, est cū multi simul coacervantur syllogismi. Exemplum sit ex D. Prospero. Isaias secundum septuaginta versionem sic habet, si non credideritis, nõ intelligetis, vnde infert ex fide

intellectum existere, non ex intellectu fidem; Ex intellectu autem nascitur bene agere, ut dicitur in psalmo 35. noluit intelligere ut bene ageret; Sed Apostolus dicit fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei; Vnde colligitur Doctorem debere predicare quod audiat crediturus, quia sine predicacione nullus erit auditus, eodem Apostolo dicente, quomodo audient sine predicante. Si ergo (inquit) quilibet sine predicante non audit, sine auditu non credit, sine fide non intelligit, sine intellectu non bene agit, Verbum fidei predicandum est, ut audiens credat, credens intelligat, intelligens bonum opus perseveranter agat. Sic Hieron. Nemo Propheta in patria sua honorem habet, at ubi honor non est, ibi contemptus est, ubi contemptus ibi iniuria, ubi autem iniuria, ibi indignatio, ubi indignatio, ibi nulla quies, & alia &c. Vnde infert, Monachum in patria sua quietum esse non posse; Quarto, Oppositio, quando ex opposito propositionis, redimus ad propositionem, quale est illud Pauli ad Roman. in die oportet operari, nam in nocte ob tenebras non operamur. Sed iam nox precessit, dies autem appropinquavit, abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis tanquam in die honeste ambulemus. Quinto, Collectio est confirmatus, & amplificatus syllogismus constans quinque partibus, scilicet propositione, ratione propositionis, confirmatione, amplificatione, seu expolitione, ac denique conclusionem. Quomodo autem possit res confirmari, & amplificari suo loco dicitur: Itaque syllogismus tres habet partes, si vero argumentatio vna propositione omnia concludit, est Epicheirema, si duabus Enthymema, si multi ponuntur simul syllogismi, est Sorites, si ex opposito concludit Oppositio, si quinque partibus constet, Collectio.

Ep. ad Hebr.

Oppositio.

Rom. 13.

Collectio.

Inductio duplex.

Rom. 8.

1. Cor. 9. Li. de moralitate.

At vero Inductio, quæ est secunda species, apud Dialecticos, est cum ex particularibus uniuersale colligitur, apud Rhetores etiam cum ex similibus multis, aliud simile infertur, exemplum prioris, neque fames, neque nuditas, neque persecutio, neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit me à Charitate Dei separare. Exemplum posterioris est item apud sanctum Paulum, dum licitum esse Concionatori viuere ex Euangelio sic ostendit; Quis militat stipendijs suis vnquam? quis plantat vineam, & de fructu eius non comedit? Quis pascit gregem, & de lacte non manducat? Cypr. probaturus solidam virtutem in rebus aduersis ostendi. Arbor, inquit, quæ alta radice fundata est, ventis incumben-

*Circa finē
secunda o-
rat. Theol.*

Expositio.

Subiectio.

*Hom. 22.
ad Pop.
Ant.*

cumbentibus non mouetur; Nauis, quæ forti compage solida-
ta est, pulsatur fluctibus, nec foratur; quādo in area fruges terit
ventus, grana fortia & robusta contemnunt, inanes paleæ statu
portatæ rapiuntur. Nazian. volens probare intellectum hu-
manum, nec naturalia quidem posse integrè percipere, hac in-
ductione vtitur; Quis lyram cicadis in peiore dedit, & cantus
illos, quos cum meridiano Solis æstu ad musicam incitantur,
in arborum ramis fundunt? quis cantum cygno contexit, cum
pennis in auram expansis modulatum sibilum edit? Quid est
iam cum arrogans, & medicus Pauo elegantiam, gloriamque
affectet? Vnde apibus atque araneis tantus laboris atque indu-
stria amor? & in hunc modum satis prolixam inductionem ha-
ber. Ad hanc secundam speciem pertinet, Expositio, vel enume-
ratio cum multa proponuntur facta sufficiente enumeratione,
& cætera tolluntur, vt vnum inferatur, vt si dicam de cæco na-
to, vt cæcus nasceretur vel ipse peccauit, vel parentes, vel ob
gloriam Dei factum est, non primum, non secundum, ergo terti-
um. Et huic est valdè similis Subiectio, qua plura querimus,
quæ dici possunt, & nos ipsi nobis respondemus, vt reiectis alijs
concludamus, quod volumus. Vt si quis laudans sanctum Iob
hac figura Rethorica vteretur, Quali nomine hunc iustum ap-
pellam ignoro, Athletam eum vocem? Sed præcellit tantarum
copia coronarum; Petram eum dicam? sed firmiorem eum vi-
deo, militem appellabo? Sed robustiorem cerno constantiam;
Turrim eum nominabo? sed eminent sapientia; arborem eum
dicam? sed decorior inuenitur; fructum eum appellem? sed spe-
ciosior demonstratur; thesaurum eum nominabo? sed copio-
sior dignoscitur, & quali vocabulo appellem Sanctum, non in-
uenio. Pulchra est Chrysofomi inductio, vt probet aliquem
non esse fidelem factis, etiam si nomine dicatur Christianus;
Vnde (inquit) te queam agnoscere? à contrarijs vndique re-
perio conspicuum: Nam seu à loco te discere voluero, in cir-
cis & Theatris commorantem intueor, in malignantium con-
cilijs, in hominum conuenticulis perditorum, seu ab aspectus
forma, video cachinnantem iugiter, & dissolutum, siue à vesti-
bus, in scæna versantibus, nihilo melius cerno compositum, siue
à sequentibus, parasitos & assentatores circūdūcis, siue à ver-
bis nihil sanum, aut necessarium, aut nostræ conferens vitæ lo-
quentem audio, siue à mensa, hinc maior apparebit accusatio.
Vnde igitur potero te fidelem agnoscere dictis omnibus con-
traria protestantibus?

Ita

Ita etiam dicam, quod verus Dei cultus in Mundo esse debet, sed vbinam est? inter Turcas? nequaquam, inter Iudaeos? minimè, inter Gentiles? nullo modo, Inter hæreticos? non potest esse; ergo inter Christianos, & Catholicos; Neque huic ab-

Submissio.

similis est Submissio, in qua per interrogationes, ac responsiones, veritatem aliquando indagamus, vt si velim probare necessariam esse perpeffionem rerum aduersarum, hoc modo dicā. Qui volunt piè viuere debent patienter persequutionem pati, quare? quia non desunt multæ calamitates, quas oportet ferre, sed cur hoc? vt scilicet homo probetur, nam qui non est tentatus, quid scit? & vt certando fiat dignus Deo, sed quare oportet certare? quia non coronabitur, nisi qui legitime certa-

Complexio. Matth. 28

Similitudines, exempla, sententia. Cap. XXXI.

Præterea similitudines, & exempla ad inductionem aliquo modo pertinent, quibus adde sententias. De similibus præclare ait Quintil. ad inferendā rebus lucem reperta. Aristoteles asserit magni esse ingenij similia videre. Hodie à nostris Cō-

Cap. 11.

lib. 5.

In Poet.

Regulæ circa similia vsum. Prima Regula.

tionatoribus adhibentur frequenter. Adhibendus tamen est modus ne nimia copia, vel nauseam faciat, vel dicentis auctoritati, ac prudentiæ obsit; Primum curandum ne id quod similitudinis causa affertur aut obscurum sit, aut ignotum; Etenim quod illustrandæ alterius gratia rei adducitur, ipsum esse clarum eo, quod illuminat, debet: & hoc modo similia non solum illustrandi rem, sed etiam probandi vim habent, vt si dicam. Sicut ijdem oculi cælum, & terram pariter nequaquam aspiciunt, ita mundi amor, & Dei pariter in vno corde habitare non possunt. Videndum deinde, vt similitudines ex rebus petantur nobilibus, non autem ex sordidis, & nimis vulgaribus, vt ex rebus culinae, & ollis, ex abiectis artificijs, nec debent nimis minuta, & abiecta quæ rem circumstant referri, vt quidam fecit, qui dū affert similitudinem mulieris parturientis, propria obstetricis mœnia, etiam parturientis clamores expressit, & alter, qui venato-

Secunda Regula.